

İklim değişikliği ile mücadelede aldatıcı iddialar ve denkleştirme politikaları büyük bir engel oluşturmaktadır. Şirketlere denkleştirme gibi emisyon azaltımı yapmadan gerekliliklerini yerine getirme imkanı açılması ve tüketicilerin doğaya zarar vermeyen ürün tüketme talebine karşı şirketlerin aldatıcı beyanları günümüzde iklim değişikliği ile mücadele edilmesini zorlaştırmaktadır.

Avrupa Birlięi Emisyon Ticaret Sisteminin güçlenmesi, karbon vergileri, yeşil tahviller, karbon kredileri ve denkleştirme politikaları ile iklim değişikliği ile mücadele farklı ekonomik bir boyut kazanmıştır. İklim değişikliğine sebep olan sera gazı emisyonlarının azaltılması için başlayan karbon fiyatlandırması günümüz kapitalist sisteminde yeterli azaltımı gerçekleştirememiştir. Konu ile ilgili ClientEarth ekibinin 3 Ekim 2022 tarihli “Karbon 'denkleştirmelerinin' reklamını yapmanın yasal riski” başlıklı makalesi ve Ecos (Environmental Coalition on Standards) ekibinin 17 Ocak 2024 tarihli AB’deki yeşile boyama hakkındaki yasal düzenlemelerle ilgili yazısını çevirdik. Aynı zamanda yeşile boyama olan denkleştirme hakkında daha çok çalışma yapılması gelecekte karşılaşılabilecek zararların önüne geçilebilmesi için çok kritik bir öneme sahiptir. Devletlerin, şirketlerin çıkarını değil; doğayı, gelecek nesilleri ve insan haklarını öncelmesi gerekmektedir. Karbon emisyonlarının azaltılması ve daha bilinçli üretim ve tüketim alışkanlıkları için bu gibi geri adımların hızlıca düzeltilmesi zorunludur.

ClientEarth[®]

Karbon 'denkleştirmelerinin' reklamını yapmanın yasal riski

Son zamanlarda bir uçak bileti aldıysanız veya arabanıza benzin doldurduysanız, muhtemelen size satın aldığınız ürünün iklim üzerindeki etkisini “denkleştirecek” bir ürün teklif edilmiştir. Ancak bu pazarlama iklim eylemi açısından sorunludur ve arkasındaki şirketler artan yasal risklere maruz kalmaktadır.

ClientEarth avukatları, karbon denkleştirme reklamlarıyla ilgili sorunları ve bunu pazarlayan işletmelerin neden yasal işlemlere hazırlanmaları gerektiğini açıklayan hukuki kısa bir bilgi notu hazırladı. İşte Client Earth’un ana bulguları.

Karbon denkleştirme nedir?

Karbon denkleştirme, birçok şirketin emisyonlarını dengelediklerini söylemek veya ürünlerinin 'karbon nötr' olduğunu iddia etmek için kullandıkları bir kavramdır.

Normalde iklim çözümleri projeleri için küçük bir ödeme yapılması- genellikle ağaç dikimi veya korunması - karşılığında ulusal bir 'karbon kredisi'ni içerir.

Önerme basit görünüyor: atmosferden karbonu uzaklaştıran projelere para verirsiniz, bu tüketim yoluyla yaratılan emisyonları dengeler ve **böylece ürün 'yeşil' hale gelir veya şirket net sıfıra ulaşabilir**. Veya hikaye böyle devam eder.

Karbon denkleştirme tüketiciler olarak bize giderek daha da fazla pazarlanıyor. Şirketler karbon denkleştirme ürünlerini ya da reklamlarını; havayolu uçuşları, araba benzini, evlere gaz tedariki, kırmızı et ve hatta plastik ambalajlarla birlikte tanıtıyor. Aslında bu bize çözümün, bu tür yüksek emisyonlu ürünlerin iklim üzerindeki etkilerini bizim telafi etmeyi seçmemiz olduğunu söylüyor.

Ancak bu bir **pazarlama kurgusudur**. İklim projelerine yapılan küçük bağışlar aslında devam eden emisyonları dengelememektedir ve hatta daha kötüsü, ilk etapta 'denkleştirme' efsanesi genellikle emisyonları azaltmaya yönelik acil çabaları engellemektedir.

Reklam balonunun altında, **iklim eylemi için gerçek sorunlara** neden olan bir kavram yatmaktadır.

Karbon 'denkleştirme' pazarlaması neden bir sorun?

Bir karbon kredisi, Paris'ten New York'a yapılan bir uçuşta salınan karbondioksit miktarıyla yaklaşık aynı olan 1 ton CO₂'yi ortadan kaldırmak veya önlemek için hesaplanır. Bu kredilerin satın alınması, yeni teknolojik veya doğal çözümlerin finanse edilmesi yoluyla iklim istikrarsızlığının azaltılmasına yardımcı olmayı amaçlayan projelere katkıda bulunur.

Bu doğal projeler **iklim değişikliğiyle mücadelede değerli olabilir**. İyi örnekler yerel toplulukları destekler ve zararlı sera gazlarını emen, 'karbon yutakları' olan, ormanlar gibi kritik doğal ekosistemlerin korunmasına yardımcı olabilir.

Ancak düzenlenmemiş karbon kredisi piyasasında 'kaliteye' ulaşmak zor olabilir ve hatta bunu doğrulamak daha da zordur. Genellikle **'vahşi batı' endüstrisi** olarak tanımlanan çok sayıda projenin yerel toplulukların çıkarlarına zarar verdiği ve emilen ve depolanan CO₂ miktarında gerçekten bir fark yarattığına dair yanlış iddialar sunduğu tespit edilmiştir.

Bir başka sorun da, gıda arzına zarar vermeden mevcut küresel emisyon seviyesini denkleştirmek için **dikilmesi gereken ağaç miktarına yetecek yeterli alanın gezegende bulunmamasıdır**. Bunu bir perspektife oturtmak gerekirse, tek bir petrol ve gaz şirketi emisyonlarını 'denkleştirmek' için küresel olarak mevcut kullanılmayan arazinin onda birini kullanmayı planlamaktadır. Doğal yutakları geliştirmek bizi

sadece bir yere kadar götürecektir. 2050 yılına kadar net sıfıra ulaşmak, emisyonlarda sert ve hızlı bir azalma olmadan mümkün değildir.

Karbon kredileri, kârı zarar ile denkleştirme gibi bir denkleştirme değildir. Bu krediler için doğru tanım, yüksek karbonlu ürünlerin pazarlanmasında sıklıkla iddia edildiği gibi, satın aldığımız şeylerin zararlı iklim etkilerini 'denkleştirmek' için bir araç değil, yalnızca iklim dostu projelere yapılan bir bağış olacaktır.

Karbon 'denkleştirme' pazarlaması işletmeler için neden tehlikelidir?

Karbon 'denkleştirme' pazarlamasının kusurlu doğası, bir dizi yasal riski beraberinde getirmektedir: anlaşmazlık, hissedar davası, dava ve düzenleyici yaptırım. Hollanda'da Shell, önce 'CO2-nötr' araba benzini reklamı yaptığı için, ardından da karbon kredilerinin 'CO2 telafisi' anlamına geldiğine dair bir iddiada bulunmayı denediği için art arda iki kez kınanmıştır.

Hollandalı havayolu şirketi KLM, CO2 telafisi pazarlamasıyla tüketici yasalarını ihlal ettiği gerekçesiyle, Client Earth olarak desteklenen hukuki bir süreçten geçiyor. Total Energies de benzer bir dava ile karşı karşıya.

Almanya'da, yanıltıcı 'karbon nötr' iddiaları nedeniyle bir dizi şirkete karşı dava açılıyor.

ABD'de mali düzenleyiciler karbon kredisi piyasalarıyla ilgilenmeye başladı.

Fransa'da ise hükümet, şirketlerin denkleştirmeden önce emisyonların gerçekte nasıl azaltıldığını açıklamalarını gerektiren yeni bir yasa kabul etti.

Liste bu şekilde uzayıp gidiyor. Tüketicileri yanıltan şirketlere yönelik yasaklar, tüketiciyi koruma yasalarında ve reklam yönetmeliklerinde dünyanın dört bir köşesindeki ülkede mevcuttur. **'Karbon nötr' veya telafi edici pazarlama yöntemlerinin kullanılması** ve tüketicilere yüksek karbonlu ürünlerin iklim üzerindeki etkisinin bu şekilde ele alındığı izleniminin verilmesi, **bu yasakların ihlal edileceği yönünde gerçek bir risk oluşturmaktadır.**

Ve kurumsal geçiş planlarında karbon denkleştirmeye güvenen şirketler için bu risk yelpazesindeki riskler artar - şirket yöneticileri bile 'denkleştirmenin' emisyon azaltımları üzerindeki etkisi konusunda yanlış iletişimden sorumlu tutulabilir.

Karbon 'denkleştirme' ile ilgili sorunlar nelerdir?

Denkleştirme pazarlamasının yasal riski artmakta – ancak aynı şekilde gerçek dünyada emisyonları azaltma fırsatlarını kaçırma riski de artmaktadır.

İklim hedeflerine ulaşmak için, mali desteğin yeşil teknolojilerin yanı sıra dünyanın hayati ekosistemlerini korumaya yönelik çabalara yönlendirilmesi ve iklim kayıp ve

zararları için büyük finansman açığının kapatılmasına yönlendirilmesi gerek. Karbon kredileri yoluyla yapılan mali katkılar bu noktada değerli bir rol oynayabilir, ancak finansmanın teşvik edilmesi, kritik azaltım tedbirlerinin geciktirilmesi için ters bir teşvik sağlamamalıdır.

Karbon kredilerinin gelecekte yaşanabilir bir iklime giden yolda olumlu bir amaca hizmet edebilmesi için emisyon azaltım stratejilerinden ayrı tutulması gerekmektedir. Bu krizden çıkmanın tek yolu, mevcutta yıkıcı hızda sera gazını pompalamayı durdurmaktır. Kurgusal denkleştirme ile resmi bulanıklaştırmak sadece bu hayati eylemi geciktirmektedir.

Bu makale 3 Ekim 2022 tarihinde geri bildirimler dikkate alınarak düzenlenmiştir.

17 Ocak 2024

AB, tüketicileri güçlendirmek için çıkarılan yeni yasal düzenlemeyle yeşil boyamayı hedef alıyor - ancak boşluklar devam ediyor.

Yeni Yeşil Geçiş için Tüketicilerin Güçlendirilmesi Direktifi, AB'deki kontrolsüz çevresel iddialara bir dur diyecek ve artık yeşile boyama yağmuruna maruz kalmayacak olan tüketiciler için yeni bir dönem başlatabilecek. Ancak güçlendirme ve doğrulama ile ilgili büyük boşluklar devam etmektedir.

Tüketiciler giderek artan bir şekilde çevresel etkilerini azaltmak istemektedir. Ancak, doğru ve doğrulanabilir bilgi olmadan, şimdiye kadar yeşil iddiaların vahşi batısıyla karşı karşıya kaldılar¹.

Bu, AB'de yeşile boyama için sonun başlangıcıdır

Bugün Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilen Yeşil Dönüşüm için Tüketicilerin Güçlendirilmesi Direktifi, nihayet yaygın yeşile boyama taktiklerini haksız ticari uygulamalar listesine dahil ediyor. İddiaların %50'sinden fazlası ya ortadan kalkacak ya da değişmek zorunda olacak. Sonuç olarak, AB tüketicileri yakında yasaklamalar da dahil olmak üzere çok daha az anlamsız çevresel iddia görecekler:

* Gerçek emisyon azaltımı ile bağlantısı olmayan karbon denkleştirme kredilerinin kullanımına dayalı olarak bir ürünün çevre üzerinde daha az etkisi olduğu veya hiç etkisi olmadığı iddiaları. Bu, iklim nötr uçuşların ve muzların sonudur - asla izin verilmemesi gereken imkansız iddialar.

* Şirketin belirttiği hedefe ulaşmak için gerçekçi taahhütleri olmadan gelecekteki çevresel performans iddiaları. Şirketler planlarını bildirmek ve bunların bağımsız bir üçüncü taraf uzman tarafından düzenli olarak doğrulanmasını sağlamak zorunda olacaklar.

* Hiçbir açıklama veya kanıt içermeyen genel iddialar. Artık bir reklam panosunda tek başına sunulan 'gezegen dostu' veya '%100 yeşil' ifadeleri olmayacak.

* Uygun ve bağımsız sertifikasyon süreçleri olmayan sürdürülebilirlik etiketleri - şirketlerin kendi ürünleri için oluşturdukları ve iddiaların doğrulandığına dair yanlış izlenimini veren etiketler de dahil olmak üzere.

Biri gitti biri kaldı: Yeşil İddialar Direktifi boşlukları doldurabilir

Tüketicilerin Güçlendirilmesi Direktifi, AB'de yeşile boyama uygulamalarına artık müsamaha gösterilmeyeceğine dair güçlü bir mesaj vermektedir, ancak başarısının gerçek ölçütü uygulama olacaktır - ve Yeşil İddialar Direktifi² gibi tamamlayıcı mevzuata hala ihtiyaç vardır.

Tüketicilerin Güçlendirilmesi Direktifi şirketlerin kanıt sunmasını gerektirmektedir, ancak çevresel iddiaların yapılmadan önce doğrulanmasını gerektirmemektedir (Yeşil İddialar Direktifi kapsamında önerilen bir şey). Bu önemli bir güvence olabilecekti, bu nedenle bu mevzuata dahil edilmemiş olması utanç vericidir. Bunun yerine, yük, piyasa gözetimine daha fazla kaynak aktarmaya devam etmek ve şirketleri yanıltıcı yeşil iddialarda bulunmaktan caydırmak için cezalar kullanmak zorunda kalacak olan

¹ 'Yeşile boyama, sertifikalı mı? Yeni yasa ve standartların şüpheli iklim tarafsızlığı iddialarını onaylamaması nasıl sağlanır', ECOS raporu, Mart 2023: <https://ecostandard.org/publications/report-greenwashing-certified-how-to-ensure-new-laws-and-standards-do-not-rubberstamp-dubious-climate-neutrality-claims/>

² Yeşil Taleplere İlişkin Direktif Önerisi, Avrupa Komisyonu, Mart 2023: https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-directive-green-claims_en

hükümet yetkililerine yüklenmiştir - bu, yükün zorunlu üçüncü taraf doğrulaması ile değiştirilmesiyle önlenebilecek bir şeydi.

Uygulamada, hiçbir kanıtı olmayan iddiaların yetkililer tarafından tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması kolay olacaktır, ancak bazı kanıtlara sahip iddiaların (doğru veya yanıltıcı) hiç kontrol edilmemesi olası değildir, bu da kapıyı daha karmaşık yeşil yıkama biçimlerine açık bırakacaktır. Tamamlayıcı Yeşil İddialar Direktifi olmadan, Tüketicilerin Güçlendirilmesi mevzuatı hedefi ıskalayabilir.

Haziran 2024'teki AB seçimlerinden önce Yeşil İddialar Direktifi de dahil olmak üzere pek çok önemli dosyanın sonuçlandırılması için çok az zaman kaldı. Bu mevzuatın, ürünlerin çevresel güvenilirlik bilgileri hakkında etkili bir şekilde iletişim kurmak için ortak kurallar sağlaması, iddialar piyasaya sürülmeden önce bir ön onay prosedürü getirmesi, çevre etiketleri için kuralların güçlendirmesi ve yeşil yıkamaya karşı daha katı yaptırımlar getirmesi beklenmektedir³. Bununla birlikte, önerilen metnin mevcut yasama organı tarafından kabul edilmesi pek olası değildir.

Birbiriyle bağlantılı bu iki direktiften sadece birinin AB seçimlerinden önce sonuçlandırılması, yeşile boyama uygulamasının tamamen ortadan kaldırılması için kaçırılmış bir fırsat olacaktır. Avrupa Parlamentosu ve Konsey, seçimlerden önce Yeşil İddialar Direktifi konusunda adım atmalı ve pozisyonlarını kabul etmelidir - ikisinden biri yeşil boyamayı ortadan kaldırmak için yeterli olmayacaktır.

Alıntı

ECOS - Standartlar Üzerine Çevre Koalisyonu Program Yöneticisi Margaux Le Gallou şunları söyledi:

"Günümüzde yeşil iddiaların yarısından fazlası yanıltıcı ya da doğrulanamaz niteliktedir - bunların arasında yaygın bir yeşil boyama biçimi olan iklim nötrlüğü iddiaları da yer almaktadır. Bu direktif bu iddialara son vermektedir. Buna rağmen bu direktif büyük ölçüde eksik olduğunu bildiğimiz piyasa gözetimine dayanmakta ve mevcut yasama organı altında kabul edilmesi muhtemel olmayan Yeşil İddialar Direktifine çok şey bırakıyor.

Bu iyi bir ilerlemedir, ancak yasa koyucuların düzenleyici eylemleri hızlandırması gerekmektedir. Artık yeşil iddiaların vahşi batısı yok - sadece bilinçli tüketiciler var!"

³ AB Yeşil İddialar Direktifi önerisine ilişkin ECOS pozisyon belgesi, Temmuz 2023: <https://ecostandard.org/wp-content/uploads/2023/07/Feedback-on-the-Green-Claims-Directive.pdf>